

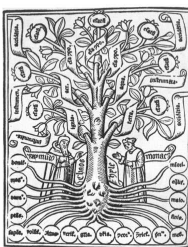
DYSLEKSJA W SZKOLE

SPECYFICZNE PROBLEMY UCZENIA SIĘ

RAPORT

dla

OŚRODKA ROZWOJU EDUKACJI

przygotowany przez
dr Piotr Rypson
Drzewo Wiedzy
Warszawa
wrzesień 2010

Spis treści

Potrzeba przygotowania treści uczących dla nauczycieli z zakresu specyficznych trudności w uczeniu się uczniów	3
Wykaz treści edukacyjnych z zakresu specyficznych trudności w czytaniu, pisaniu i w uczeniu się matematyki.....	6
Założenia.....	6
Proponowane zakresy treści (spis treści):.....	7
I. Specyficzne trudności w czytaniu i pisaniu oraz w uczeniu się matematyki – teoretyczne podstawy	7
II. Profilaktyka pedagogiczna specyficznych trudności w czytaniu, pisaniu i w uczeniu się matematyki – teoretyczne podstawy i praktyczne rozwiązania	7
III. Rozpoznawanie trudności (w tym specyficznych), w czytaniu, pisaniu i w uczeniu się matematyki – teoretyczne podstawy i praktyczne rozwiązania	7
IV. Wspieranie uczniów ze specyficznymi trudnościami w czytaniu, pisaniu i w uczeniu się matematyki.....	7
V. Prawa uczniów ze specyficznymi trudnościami w czytaniu, pisaniu i w uczeniu się matematyki	8
VI. Instytucje i organizacje działające na rzecz osób ze specyficznymi trudnościami w czytaniu, pisaniu i w uczeniu się matematyki.....	8
Proponowane zakresy treści (z ogólnym opisem zawartości):.....	9
I. Specyficzne trudności w czytaniu i pisaniu oraz w uczeniu się matematyki – teoretyczne podstawy	9
II. Profilaktyka pedagogiczna specyficznych trudności w czytaniu, pisaniu i w uczeniu się matematyki – teoretyczne podstawy i praktyczne rozwiązania	11
III. Rozpoznawanie trudności (w tym specyficznych), w czytaniu, pisaniu i w uczeniu się matematyki – teoretyczne podstawy i praktyczne rozwiązania	11
IV. Wspieranie uczniów ze specyficznymi trudnościami w czytaniu, pisaniu i w uczeniu się matematyki – teoretyczne podstawy i praktyczne rozwiązania	13
V. Prawa uczniów ze specyficznymi trudnościami w czytaniu i pisaniu i w uczeniu się matematyki	14
VI. Instytucje i organizacje zajmujące się problematyką i działające na rzecz osób ze specyficznymi trudnościami w czytaniu, pisaniu i w uczeniu się matematyki	15
Sugestie natury technicznej dotyczące treści edukacyjnych dla nauczycieli w zakresie specyficznych trudności w czytaniu, pisaniu lub uczeniu się matematyki	16

Potrzeba przygotowania treści uczących dla nauczycieli z zakresu specyficznych trudności w uczeniu się uczniów

W zależności od metody, kryteriów i narzędzi pomiaru szacuje się, że w populacji polskich dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym może być od 10% do 20% jednostek z trudnościami w uczeniu się. Zdaniem U. Grodzkiej i T. Serafin (1999) „odsetek dzieci, u których trudności w rozwoju mają poważny wpływ na możliwość uczenia się oraz adaptacji społecznej sięga do 20% populacji w wieku szkolnym” (Grodzka, Serafin 1999)¹. Jak zaś podaje M. Bogdanowicz (2008) „badania prowadzone corocznie od 2005 roku w Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Sopocie pod kierunkiem Dariusza Okrzesika, obejmujące całą populację dzieci uczęszczających do klas zerowych, wykazały, że umiarkowane ryzyko niepowodzeń w nauce czytania i pisania, w tym ryzyko dysleksji, dotyczyło 13% dzieci w rocznikach 2005, 2006, 2008 i 11% w roku 2007” (Bogdanowicz 2008)². Można zatem przyjąć, iż w dwudziestoosobowej grupie dzieci problem niepowodzeń w uczeniu się, jak też ryzyka tych niepowodzeń dotyczy przeciętnie od 2-5 dzieci. Oznacza to, że każdy nauczyciel dzieci w wieku przedszkolnym lub wczesnoszkolnym ma pod opieką kilkoro dzieci z trudnościami w uczeniu się. Każdy nauczyciel powinien zatem posiadać wiedzę i umiejętności pozwalające na skuteczne nauczanie dzieci o zróżnicowanych możliwościach, a także i z zaburzeniami rozwojowymi.

Przygotowaniu nauczycieli do „świadczania pomocy psychologiczno-pedagogicznej jak najbliższej dziecku/ucznia w środowisku jego nauczania i wychowania” służy aktualnie realizowany przez MEN we współpracy z Akademią Pedagogiki Specjalnej w Warszawie systemowy projekt *Podniesienie efektywności kształcenia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi*. Zgodnie z

¹ Grodzka U., Serafin T., Wczesna diagnoza i edukacja dzieci niepełnosprawnych, w: Szczepankowska B., Mikulski J. (red.), Osoby niepełnosprawne w środowisku lokalnym. Wyrównywanie szans, Warszawa 1999, s. 163-172 163

² Bogdanowicz M. Model diagnozowania dysleksji rozwojowej, Biuletyn PTD Nr 1/2008, s.10

założeniami tego projektu, nauczyciele mają zostać przygotowani do rozpoznawania ryzyka wystąpienia specyficznych trudności w uczeniu się oraz indywidualizacji pracy z uczniami na różnych etapach edukacji. W ramach projektu przewidziano przygotowanie 350 liderów zmian w zakresie: „nowego modelu pracy z dzieckiem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, realizacji przez szkoły nowych zadań, w tym rozpoznawania przez nauczycieli ryzyka specyficznych trudności w uczeniu się w bieżącej pracy z uczniem” (MEN 2010)³.

Można spodziewać się, że ogólnopolski zasięg realizacji projektu MEN uaktywni nauczycieli w poszukiwaniu dodatkowych źródeł potrzebnej i wymaganej od nich wiedzy w łatwo dostępnej i nie wymagającej wysokich nakładów finansowych formie. Jak wiadomo, źródłem, w którym nauczyciele coraz częściej poszukują potrzebnej wiedzy, są zasoby internetowe. Poziom, jakość, zakres i poprawność znajdowanej w nich wiedzy przekłada się bezpośrednio na poziom, jakość, zakres i poprawność pomocy psychologiczno-pedagogicznej udzielanej konkretnym dzieciom/uczniom i ich rodzicom. Warto zatem zadbać, aby znajdowały się w zasobach internetowych takie propozycje i treści, które rzeczywiście pozwolą nauczycielom na weryfikację ich dotychczasowej wiedzy i staną się inspiracją do poszukiwania skutecznych sposobów pomocy. Gwarancją jakości treści zamieszczanych w Internecie są w pierwszej kolejności strony instytucji i organizacji zajmujących się daną problematyką. Do takich podmiotów, co do których nauczyciel może mieć pewność, że zamieszczane treści są pozbawione błędów, sprawdzone i rzetelne należy m.in. Ministerstwo Edukacji Narodowej czy Ośrodek Rozwoju Edukacji. Jeśli chodzi o treści dotyczące specyficznych trudności edukacyjnych podstawowym źródłem wiedzy jest strona Polskiego Towarzystwa Dysleksji, jeśli zaś chodzi o pozostałe rodzaje specjalnych potrzeb edukacyjnych, do dyspozycji nauczycieli pozostają strony poszczególnych fundacji, stowarzyszeń itp. zajmujących się określonym ich rodzajem (niepełnosprawnością ruchową,

³ Pytania i odpowiedzi – specjalne potrzeby edukacyjne, MEN 2010, dostępny: http://www.konferencje.men.gov.pl/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=193&Itemid=234 [17.09.2010]

intelektualną, autyzmem itd.). Jeśli chodzi o problematykę kształcenia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (w tym specyficznymi trudnościami w uczeniu się), aktualnie na stronach MEN znaleźć można informatory opisujące zasadność i istotę proponowanych zmian, a na stronie ORE propozycję seminarium „Wspieranie rozwoju zawodowego nauczycieli w obszarze specyficznych trudności w uczeniu się uczniów” oraz ogólną informację na temat programu „Uczeń ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w szkole”. Najwięcej praktycznych informacji i treści dotyczących specyficznych trudności w czytaniu i pisaniu oraz codziennej pracy z uczniami z tego rodzaju trudnościami zawiera strona Polskiego Towarzystwa Dysleksji. Pozostałe informacje, choćby rzetelne, bardzo przydatne nauczycielom, konieczne do skutecznej, codziennej pracy w przedszkolu lub szkole, są nadal trudne do znalezienia, niemal ukryte w meandrach Internetu.

Rozważając zasadność przygotowania dla nauczycieli treści uczących z zakresu specyficznych trudności w uczeniu się warto także wziąć pod uwagę fakt, iż np. w Wielkiej Brytanii, akt prawny, który dał podstawę do gruntownych zmian w systemie edukacji dzieci ze specjalnymi potrzebami (tzw. Raport Warnock) został opublikowany w 1978 roku⁴. Od tego czasu wypracowano w tym i innych krajach europejskich wiele praktycznych rozwiązań w zakresie kształcenia uczniów ze SPE. Z powodu niewielu informacji na ten temat w polskich źródłach, a także wciąż nielicznych przetłumaczonych materiałów, wiedza ta, choć istnieje, jest dla polskich nauczycieli trudnodostępna.

⁴ Report of Committee of Enquiry into the Education of Handicapped Children and Young People, London HMSO, 1978

Wykaz treści edukacyjnych z zakresu specyficznych trudności w czytaniu, pisaniu i w uczeniu się matematyki

Założenia:

Treści edukacyjne, których głównymi odbiorcami będą nauczyciele powinny zawierać informacje pozwalające na:

- poznanie bądź pogłębienie wiedzy dotyczącej specyficznych trudności w czytaniu i pisaniu oraz specyficznych trudności w uczeniu się matematyki – zgodnie z aktualnym stanem wiedzy na dany temat
- zdobycie wiedzy pozwalającej na rozpoznawanie ryzyka specyficznych trudności w czytaniu i pisaniu oraz w uczeniu się matematyki u uczniów (na różnych etapach edukacyjnych)
- poznanie systemowych rozwiązań problemu specyficznych trudności w czytaniu i pisaniu i w uczeniu się matematyki (systemu pomocy psychologiczno-pedagogicznej, podstaw prawnych organizowania jej i udzielania) oraz możliwych źródeł uzyskiwania wsparcia dla nauczycieli, uczniów i ich rodziców
- wzbogacenie własnej wiedzy i umiejętności praktycznych możliwych do zastosowania w codziennej pracy dydaktyczno-wychowawczej z uczniami ze specyficznymi trudnościami w czytaniu i pisaniu oraz ze specyficznymi trudnościami uczeniu się matematyki na różnych etapach edukacyjnych.

Wymienione treści powinny umożliwiać poszerzanie wiedzy nauczycieli o rozwiązania stosowane w tym zakresie w innych krajach.

Wymienione treści powinny mieć odniesienie w uznanych źródłach, a wykaz źródeł powinien stanowić integralną część opracowania.

Proponowane zakresy treści (spis treści):

I. Specyficzne trudności w czytaniu i pisaniu oraz w uczeniu się matematyki – teoretyczne podstawy

- 1.1. Specyficzne trudności w czytaniu (dysleksja)
- 1.2. Specyficzne trudności w pisaniu poprawnym pod względem graficznym (dysgrafia)
- 1.3. Specyficzne trudności w pisaniu pod względem ortograficznym (dysortografia)
- 1.4. Specyficzne trudności w uczeniu się matematyki (dyskalkulia)

II. Profilaktyka pedagogiczna specyficznych trudności w czytaniu, pisaniu i w uczeniu się matematyki – teoretyczne podstawy i praktyczne rozwiązania

- 2.1. Proces rozpoznawania ryzyka specyficznych trudności w czytaniu, pisaniu i uczeniu się matematyki
- 2.2. Metody rozpoznawania ryzyka specyficznych trudności w czytaniu, pisaniu i uczeniu się matematyki

III. Rozpoznawanie trudności (w tym specyficznych), w czytaniu, pisaniu i w uczeniu się matematyki – teoretyczne podstawy i praktyczne rozwiązania

- 3.1. Proces rozpoznawania trudności (w tym specyficznych), w czytaniu, pisaniu i uczeniu się matematyki
- 3.2. Metody i narzędzia rozpoznawania ryzyka trudności (w tym specyficznych), w czytaniu, pisaniu i uczeniu się matematyki

IV. Wspieranie uczniów ze specyficznymi trudnościami w czytaniu, pisaniu i w uczeniu się matematyki

- 4.1. Praca dydaktyczno-wychowawcza z uczniami ze specyficznymi trudnościami w czytaniu, pisaniu i w uczeniu się matematyki
- 4.2. Pomoc psychologiczno-pedagogiczna uczniom ze specyficznymi trudnościami w czytaniu, pisaniu i w uczeniu się matematyki

V. Prawa uczniów ze specyficznymi trudnościami w czytaniu, pisaniu i w uczeniu się matematyki

Źródła:

m.in.: Ustawa z dnia 7 września 1991r. o systemie oświaty (tekst jednolity Dz.U z 2004 roku nr 256, poz.2572 z późniejszymi zmianami), Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 20 sierpnia 2010 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz.U. nr 156, poz. 1046), Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 26 sierpnia 2009 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz.U. nr 141, poz. 1150), Jak organizować edukację uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi? – wskazówki dla nauczycieli do pracy z uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (MEN 2010, www.konferencje.men.gov.pl), Założenia projektowanych zmian – Uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi - informacje na temat projektowanych zmian dotyczących kształcenia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (MEN 2010, www.konferencje.men.gov.pl);

VI. Instytucje i organizacje działające na rzecz osób ze specyficznymi trudnościami w czytaniu, pisaniu i w uczeniu się matematyki

Wykaz źródeł (bibliografia)

poradnie, stowarzyszenia, fundacje itd. działające na rzecz osób ze specyficznymi trudnościami w czytaniu, pisaniu, uczeniu się matematyki (baza danych, linki), m.in.: Polskie Towarzystwo Dysleksji (<http://www.ptd.edu.pl>), Instytut Edukacji Matematycznej Ars Mathematica (www.dyskalkulia.pl), Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Zdolności Dzieci i Młodzieży im. Andrzeja Gołąba (www.stodzieci.zgierz.pl), International Dyslexia Association (www.interdys.org), American Dyslexia Association (www.american-dyslexia-association.com), British Dyslexia Association (www.bdadyslexia.org.uk), Learning Disabilities Association of America (www.ldanatl.org);

Proponowane zakresy treści (z ogólnym opisem zawartości):

I. Specyficzne trudności w czytaniu i pisaniu oraz w uczeniu się matematyki – teoretyczne podstawy

1.1. Specyficzne trudności w czytaniu (dysleksja)

terminologia - definicja (klasyfikacja dysleksji w zestawieniach statystycznych DSM-IV i ICD-10), przyczyny i patomechanizmy (przegląd koncepcji od najwcześniejszych do współczesnych), dyskusja stanowisk, objawy specyficznych trudności w czytaniu u uczniów w różnym wieku (na różnych etapach edukacyjnych – klasy zerowe, klasy I-III, IV-VI, gimnazjum, liceum);

bibliografia (ważniejsze publikacje zwarte, artykuły, linki)

Bogdanowicz M., Ryzyko dysleksji, problem i diagnozowanie. Skala Ryzyka Dysleksji wraz z normami dla klasy 0 i 1, Gdańsk 2005

Krasowicz-Kupis G., Psychologia dysleksji, Warszawa 2008

Mickiewicz J., Jedynek z ortografii?: rozpoznawanie dysleksji, dysortografii i dysgrafii w starszym wieku szkolnym, Toruń 1997

Pietras I., Krasowicz -Kupis G. (red.), Zrozumieć, żeby pomóc. Dysleksja w ujęciu interdyscyplinarnym, Gdynia 2008

porażka polskiej edukacji w: Czego obawiają się ludzie? Współczesne zagrożenia
Skura M., Dzieci z „dys” (dysleksja, dysgrafia, dysortografia, dyskalkulia) : moda czy społeczne : diagnoza i przeciwdziałanie / pod red. nauk. Marii Libiszowskiej-Żótkowskiej, Warszawa 2007, s. 188-194

1.2. Specyficzne trudności w pisaniu poprawnym pod względem graficznym (dysgrafia)

definicja (klasyfikacja dysgrafii w zestawieniach statystycznych DSM-IV i ICD-10), przyczyny i patomechanizmy (przegląd znanych koncepcji od najwcześniejszych do współczesnych), dyskusja stanowisk, ważniejsze objawy specyficznych trudności w poprawnym pisaniu pod względem graficznym (symptomy przyszłych trudności u dzieci młodszych i przejawy trudności w przebiegu czynności pisania u uczniów)

podstawowa bibliografia:

Borysowicz B., Fenrycz J., Rosa R., Próba zastosowania Skali Dysgrafii J. De Ajuriaguerry w warunkach polskich, w: Rocznik nauk. dydak. WSP w Krakowie. Prace Pedagogiczne 1991 z. 12 s. 145-159

Mickiewicz J., Jedyńka z ortografii?: rozpoznawanie dysleksji, dysortografii i dysgrafii w starszym wieku szkolnym, Toruń 1997

1.3. Specyficzne trudności w pisaniu pod względem ortograficznym (dysortografia)

definicja (klasyfikacja dysortografii w zestawieniach statystycznych DSM-IV i ICD-10), przyczyny i patomechanizmy (przegląd koncepcji od najwcześniejszych do współczesnych), dyskusja stanowisk, ważniejsze objawy specyficznych trudności w poprawnym pisaniu pod względem ortograficznym (symptomy przyszłych trudności u dzieci młodszych i przejawy trudności w przebiegu czynności pisania u uczniów)

bibliografia (ważniejsze publikacje zwarte, artykuły, linki)

podstawowa bibliografia:

Mickiewicz J., Jedyńka z ortografii?: rozpoznawanie dysleksji, dysortografii i dysgrafii w starszym wieku szkolnym, Toruń 1997
Pietras I., Dysortografia – uwarunkowania psychologiczne, Gdańsk 2008

1.4. Specyficzne trudności w uczeniu się matematyki (dyskalkulia)

definicja (klasyfikacja dyskalkulii), przyczyny i patomechanizmy (przegląd koncepcji od najwcześniejszych do współczesnych), dyskusja stanowisk, objawy ewentualnych przyszłych trudności w uczeniu się matematyki i późniejszych specyficznych trudności w uczeniu się matematyki; aktualny stan wiedzy na temat dyskalkulii; dyskusja na temat dyskalkulii;

bibliografia (ważniejsze publikacje zwarte, artykuły, linki)

podstawowa bibliografia:

Gruszczyk-Kolczyńska E., Dzieci ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się matematyki: przyczyny, diagnoza, zajęcia korekcyjno-wyrównawcze, Warszawa 1994
Mihilewicz S., Dziecko z trudnościami rozwoju, Kraków 2005
Oszwa U. (red. nauk.), Wczesna diagnoza dziecięcych trudności w liczeniu: wybrane zagadnienia, Kraków 2008
Oszwa U. (red. nauk.), Psychologia trudności arytmetycznych u dzieci: doniesienia z badań, Kraków 2008
Oszwa U., Dziecko z trudnościami w uczeniu się matematyki w perspektywie międzynarodowej – próba syntezy, w: Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska, Secyio J, Pedagogia-Psychologia, Vol.18 (2005), s. 167-182

II. Profilaktyka pedagogiczna specyficznych trudności w czytaniu, pisaniu i w uczeniu się matematyki – teoretyczne podstawy i praktyczne rozwiązania

2.1. Proces rozpoznawania ryzyka specyficznych trudności w czytaniu, pisaniu i uczeniu się matematyki

cele, etapy i zasady rozpoznawania ryzyka specyficznych trudności w czytaniu, pisaniu i uczeniu się matematyki – na przykładzie m.in.: Bogdanowicz M., Czabaj R., „Modelowy system profilaktyki i pomocy psychologiczno-pedagogicznej uczniom z dysleksją. Przewodnik dla nauczyciela”; program Response to Intervention, National Center on Response to Intervention Definition of RTI (US), Report of Committee of Prevention of Reading Difficulties in Young Children – powstały we współpracy pomiędzy The National Academy of Sciences i U.S. Departament of Education; Learning and Teaching Stories: Action Research on Evaluation in Early Childhood. Final Report to the Ministry of Education (Nowa Zelandia);

2.2. Metody rozpoznawania ryzyka specyficznych trudności w czytaniu, pisaniu i uczeniu się matematyki

przykłady sposobów rozpoznawania ryzyka specyficznych trudności w czytaniu, pisaniu i w uczeniu się matematyki; prezentacja wybranych narzędzi diagnozy pedagogicznej – na przykładzie m.in.: Skali Ryzyka Dysleksji M. Bogdanowicz, Arkusza Obserwacji Dziecka A. Olechowskiej, Orientacyjnego Badania Pedagogicznego A. Olechowskiej, Kwestionariuszy Symptomów Ryzyka Dysleksji i Dysleksji Rozwojowej (Polskiego Towarzystwa Dysleksji), Early Years Foundation Stage Profile (UK); Victorian Early Years Learning and Development Framework From all Children from Birth to Eight Years (Department of Education and Early Childhood Development, AU);

III. Rozpoznawanie trudności (w tym specyficznych), w czytaniu, pisaniu i w uczeniu się matematyki – teoretyczne podstawy i praktyczne rozwiązania

3.1. Proces rozpoznawania trudności (w tym specyficznych) w czytaniu, pisaniu i uczeniu się matematyki

cele, etapy i zasady rozpoznawania trudności (w tym specyficznych), w czytaniu, pisaniu i uczeniu się matematyki; rola i zadania poszczególnych uczestników procesu rozpoznawania trudności – na przykładzie m.in.: Bogdanowicz M., Czabaj R., „Modelowy system profilaktyki i pomocy psychologiczno-pedagogicznej uczniom z dysleksją. Przewodnik dla nauczyciela”, „Identifying and Teaching Children and Young People with Dyslexia and Literacy Difficulties (J. Rose 2009, UK, raport dla Secretary of State for Children, Schools and Families), Strategies for improving outcomes for young children. A catalogue of evidence-based interventions (Department of Education and Early Childhood Development, 2007, AU); Recommended Dyslexia Screening Information (Canadian Dyslexia Association);

3.2. Metody i narzędzia rozpoznawania trudności (w tym specyficznych), w czytaniu, pisaniu i uczeniu się matematyki

omówienie sposobów rozpoznawania specyficznych trudności w czytaniu, pisaniu i w uczeniu się matematyki wśród polskich uczniów; krótka charakterystyka wybranych narzędzi diagnozy (ponieważ diagnoza specyficznych trudności w czytaniu, pisaniu, jak i w uczeniu się matematyki leży w zakresie kompetencji specjalistów pracujących w poradniach psychologiczno-pedagogicznych tylko niektóre narzędzia będą szczegółowo prezentowane) – m.in. Test Czytania Głośnego – Dom Marka (M. Bogdanowicz), Bateria metod diagnozy przyczyn trudności szkolnych dzieci ośmioletnich (M. Bogdanowicz, D. Kalka, U. Sajewicz-Radtke, B. M. Radtke), Zbiór testów do diagnozy dysleksji rozwojowej u uczniów klas III szkół podstawowych Diagnoza dysleksji u uczniów klasy III szkoły podstawowej (M. Bogdanowicz, A. Jaworowska, G. Krasowicz-Kupis, A. Matczak, O. Pelc-Pękała, I. Pietras, J. Stańczak, M. Szczerbiński), Test umiejętności czytania, pisania i liczenia (R. Dolata, B. Murawska, E. Putkiewicz, M. Żytko), Seria testów do badania umiejętności czytania i pisania uczniów klas I-III (T. Straburzyńska, T. Śliwińska), Test osiągnięć uczniów klas początkowych (II i III) w czytaniu, Test słownikowy oraz kwestionariusze ankietowe dla nauczycieli nauczania początkowego (M. Pleniewicz), Pomoce do badań pedagogicznych uczniów klas VII-VIII szkół podstawowych i szkół ponadpodstawowych ze specyficznymi trudnościami w czytaniu i pisaniu (J. Mickiewicz), Kwestionariusz objawów dysleksji u uczniów klas IV-VI (R. Czabaj), Diagnoza myślenia operacyjnego wg E. Gruszczyk-Kolczyńskiej, Diagnoza dziecięcego liczenia wg E. Gruszczyk-Kolczyńskiej, Kwestionariusz U. Oszwy, Kwestionariusz D. Ansari, Test Kalkulii III (Košč L., Ponczek R.);

IV. Wspieranie uczniów ze specyficznymi trudnościami w czytaniu, pisaniu i w uczeniu się matematyki – teoretyczne podstawy i praktyczne rozwiązania

teoretyczne podstawy wspierania uczniów ze specyficznymi trudnościami w czytaniu, pisaniu i uczeniu się matematyki (cele, zasady, etapy, rodzaje ćwiczeń); klasyczne i nowoczesne sposoby terapii specyficznych trudności w czytaniu i pisaniu oraz specyficznych trudności w uczeniu się matematyki; przykłady dobrych praktyk – m.in. Bogdanowicz M., Czabaj R., „Modelowy system profilaktyki i pomocy psychologiczno-pedagogicznej uczniom z dysleksją. Przewodnik dla nauczyciela”, materiały do pobrania ze strony PTD; Dyslexia Treatment: Hints and Tips (International Dyslexia Association, US), Zolten K., Long N., Helping children cope with stress (Center for Effective Parenting, US); Every Child Counts, Every Child a Reader (inicjatywy partnerskie pomiędzy the Every Child a Chance Trust i rządem Wielkiej Brytanii); program Response to Intervention (National Center for Learning Disabilities, UK); The Special Educational Needs Code of Practice (Education Act, 1996, DCSf, UK); Achievement for All (projekt realizowany przez Department for Children, Schools and Families w oparciu o National Strategies I we współpracy z National College for School Leadership);

4.1. Praca dydaktyczno-wychowawcza z uczniami ze specyficznymi trudnościami w czytaniu i pisaniu i z uczniami ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się matematyki

zasady pracy z uczniami ze specyficznymi trudnościami w czytaniu i pisaniu oraz w uczeniu się matematyki, metody pracy dydaktyczno-wychowawczej (w tym kontroli i oceny efektów edukacyjnych uczniów ze specyficznymi trudnościami w czytaniu, pisaniu i uczeniu się matematyki), przykłady dobrych praktyk – „Knowledge and Practice Standards for Teachers of Reading” (2010), The Assessment for Learning Strategy (2008), Inclusion Development Programme (UK), przykłady konkretnych rozwiązań metodycznych stosowanych w codziennej pracy nauczyciela z uczniami ze specyficznymi trudnościami w czytaniu, pisaniu i w uczeniu się matematyki;

4.2. Pomoc psychologiczno-pedagogiczna uczniom ze specyficznymi trudnościami w czytaniu i pisaniu i ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się matematyki

Pięciostopniowy system pomocy psychologiczno-pedagogicznej, zadania specjalistów pracujących w placówkach oświatowych (poradniach psychologiczno-pedagogicznych i specjalistycznych, przedszkolach i szkołach), zadania zespołów ds. specjalnych potrzeb edukacyjnych – na przykładzie m.in. aktualnie wprowadzanych zmian w zakresie kształcenia uczniów ze specjalnymi potrzebami oraz projektu MEN *Podniesienie efektywności kształcenia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi*; *Assessing Pupil's Progress, Achievement for All*, (Departament for Education, UK);

V. Prawa uczniów ze specyficznymi trudnościami w czytaniu i pisaniu i w uczeniu się matematyki

dostosowywanie wymagań edukacyjnych do potrzeb i możliwości uczniów ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się; warunki kontroli i oceniania; specjalne warunki pisania sprawdzianów i zdawania egzaminów – prezentacja obowiązujących i projektowanych aktów prawnych,

Źródła:

m.in.: Ustawa z dnia 7 września 1991r. o systemie oświaty (tekst jednolity Dz.U z 2004 roku nr 256, poz.2572 z późniejszymi zmianami), Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 20 sierpnia 2010 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz.U. nr 156, poz. 1046), Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 26 sierpnia 2009 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz.U. nr 141, poz. 1150), *Jak organizować edukację uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi? – wskazówki dla nauczycieli do pracy z uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi* (MEN 2010, www.konferencje.men.gov.pl), *Założenia projektowanych zmian – Uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi - informacje na temat projektowanych zmian dotyczących kształcenia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi* (MEN 2010, www.konferencje.men.gov.pl);

VI. Instytucje i organizacje zajmujące się problematyką i działające na rzecz osób ze specyficznymi trudnościami w czytaniu, pisaniu i w uczeniu się matematyki

poradnie, stowarzyszenia, fundacje itd. działające na rzecz osób ze specyficznymi trudnościami w czytaniu, pisaniu, uczeniu się matematyki (baza danych, linki);

poradnie, stowarzyszenia, fundacje itd. działające na rzecz osób ze specyficznymi trudnościami w czytaniu, pisaniu, uczeniu się matematyki (baza danych, linki), m.in.: Polskie Towarzystwo Dysleksji (<http://www.ptd.edu.pl>), Instytut Edukacji Matematycznej Ars Mathematica (www.dyskalkulia.pl), Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Zdolności Dzieci i Młodzieży im. Andrzeja Gołąba (www.stodzieci.zgierz.pl), International Dyslexia Association (www.interdys.org), American Dyslexia Association (www.american-dyslexia-association.com), British Dyslexia Association (www.bdadyslexia.org.uk), Learning Disabilities Association of America (www.ldanatl.org);

Sugestie natury technicznej dotyczące treści edukacyjnych dla nauczycieli w zakresie specyficznych trudności w czytaniu, pisaniu lub uczeniu się matematyki

W związku ze specyfiką problemu wydaje się, że treści elektroniczne, przygotowywane dla nauczycieli aby służyć im wiedzą i wsparciem w pracy z uczniami dotkniętymi w.w. dolegliwościami, powinny zostać przygotowane przy pomocy następujących technologii/ technik redakcji elektronicznej:

a) części wykładowo – informacyjne – powinny zostać opracowane w postaci przystępnych, krótkich szkoleń e-learningowych (15 – 45 minut każde). Byłoby wskazane, aby zilustrować poszczególne przypadłości (dysleksja, dysgrafia, dyskalkulia) przykładami pomagającymi nauczycielowi zidentyfikować problem ucznia/uczniów;

Szkolenia powinny zostać przygotowane zgodnie ze standardem technologicznym portalu Scholaris. Mając na uwadze jego przyszły rozwój warto rozważyć zastosowanie ogólnie przyjętych standardów SCORM.

b) wybrane informacje o charakterze praktycznym należało by opracować również w postaci krótkich poradników – PDF, które nauczyciel mógłby wydrukować i korzystać z nich, jako pomocy podręcznej; znaleźć by tam się mogły również wszelkie przydatne odsyłacze do bibliografii specjalistycznej, spis instytucji specjalistycznych oferujących pomoc, itp.

c) sugerujemy również, aby powstał mały zbiór testów i narzędzi diagnozy pedagogicznej – spośród wymienionych w części 3 niniejszego Raportu. Testy takie nauczyciel mógłby zalecać do przeprowadzenia w klasie lub w domu pod nadzorem rodzica.

Testy powinny dawać informację zwrotną na temat możliwych dysfunkcji ucznia w omawianym zakresie, przy jednoczesnym poszanowaniu jego prywatności. Mogą one mieć charakter zarówno elektroniczny (ogólnie dostępny na portalu Scholaris) – oraz przyjąć postać plików do wydruku i późniejszego wypełnienia w klasie lub w domu.

